

ลานวัฒนธรรม

ผ้ามือสอง : สะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมเมืองปัตตานี

สุกัญญา มุกตามนต์¹

ท่ามกลางความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้คนในพื้นที่ต่างหวาดระแวง หรือวิตกกังวลในเรื่องของความปลอดภัย ซึ่งมีมายาวนานตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2547 จนถึงปัจจุบันอีกทั้งยังไม่มีที่ท่าจะเงียบสงบ แต่ในอีกมุมหนึ่ง ซึ่งเป็นมุมเล็กๆ ทางด้านวัฒนธรรม อันเป็นวิถีชีวิตของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีมานานแล้ว ก็คือ ธุรกิจสินค้ามือสอง ซึ่งถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับพ่อค้า แม่ค้า และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ซื้อ เหตุเพราะได้ของดีราคาถูก ซึ่งบางครั้งก็ถือเป็นการชีวิตความสามารถของผู้ซื้อ ดังคำกล่าวที่ว่า “ตาดีได้...ตาร้ายเสีย” หรือบ้างก็บอกว่า “ของแท้มือสอง...ของเทียมมือหนึ่ง” คำพูดเหล่านี้เป็นคำพูดของกลุ่มคนที่นิยมและชื่นชอบการเลือกซื้อสินค้ามือสอง ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังมีความสนุกสนานในการดำเนินชีวิตที่ดูเหมือนกับว่ายังเป็นอยู่อย่างปกติในบริบทของสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จะมี แหล่งค้าผ้ามือสองหรือตลาดนัดมือสอง ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ตลาดนัดจะบังติกอ ตลาดนัดรูสะมิแล ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ หน้ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และ ตลาดนัดแหลมนก หรือบางคนเรียกว่า ตลาดนัด

นานาชาติ เพราะบริเวณดังกล่าว เป็นที่จับจ่ายใช้สอยของชาวพม่า เขมร ที่มาขายแรงงานในจังหวัดปัตตานี ที่มีความเป็นอยู่ที่กลมกลืนกับคนในพื้นที่เมืองปัตตานี

ภาพที่ 1 : แสดงถึงพื้นที่ตั้งของตลาดนัดแหลมนก หรือ ตลาดนัดนานาชาติ

ภาพที่ 2 : แสดงถึงการจับจ่ายใช้สอยของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม

¹ นักวิชาการอุดมศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทความของพื้นที่ลานวัฒนธรรม ในวารสารรัฐสมิแลฉบับนี้ ผู้เขียนจึงมีแนวความคิดถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสินค้ามือสองหรือผ้ามือสอง ซึ่งได้รับเกียรติให้บอกเล่าเรื่องราวดังกล่าว จาก อาจารย์ว่าที ททรัพย์สิน นายกสโมสรบุคลากร ซึ่งถือได้ว่าเป็นนายกป้ายแดง อันเป็นความภาคภูมิใจของบุคลากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยเพิ่งจะได้รับการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2551 ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับการเลือกตั้ง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย แต่สำหรับความหล่อเหลาแล้ว...เทียบได้ว่าไม่ต่างกันมาก หรือหากใครมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากนี้หรือไม่ นั่น ก็คงต้องวัดกันด้วย..สายตาของใครของมัน..ความสัมพันธ์เหมือนเดิม...ก็แล้วกัน

ออกนอกเรื่องมากไปหน่อยแล้ว...เอาละ!! เรามาคุยเรื่องผ้ามือสองกันต่อดีกว่า ผู้เขียนได้รวบรวมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า ผ้ามือสอง จากผู้ที่นิยมหาความสุขสำราญจากการเลือกซื้อสินค้านี้ และขอถ่ายทอดความรู้สึกที่ได้ รับรู้ สู่ท่านผู้อ่าน ถือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) กันถึงความหมายประเภท ที่มา เทคนิคและวิธีการเลือกซื้อสินค้ามือสอง รวมไปถึงค่านิยม ทักษะการที่มีต่อสินค้ามือสองที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมเมืองปัตตานี มาเล่าสู่กันฟัง ดังต่อไปนี้

ความหมายของผ้ามือสอง

ผ้ามือสอง เป็นชื่อเรียกของสินค้าที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว ซึ่งอาจจะไม่ได้ผ่านการใช้งานมาเพียงครั้งเดียว แต่อาจถูกใช้งานมาแล้วหลายครั้ง ซึ่งเป็นสินค้าที่ยังคงมีสภาพดีสามารถใช้งานได้ และที่สำคัญจะมีราคาถูกกว่าสินค้าใหม่หลายเท่าตัว ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มาจากต่างประเทศ สินค้า

ชนิดนี้จึงเป็นที่สนใจของผู้นิยมใช้สินค้าที่มียี่ห้อต่างๆ เพราะมีสภาพดี มีความสวยงาม และมีรูปลักษณะที่ทันสมัย บางคนนิยมเรียกซื้อผ้ามือสอง ว่า ผ้ากระสอบ ซึ่งมาจากวิธีการที่ผู้ขายนิยมจัดเก็บสินค้าไว้ในกระสอบขนาดใหญ่ นั่นเอง

ประเภทของสินค้ามือสอง

ผู้เขียนขอจัดประเภทของสินค้ามือสอง ไว้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือ เสื้อผ้า ได้แก่ เสื้อ กางเกง กระโปรง ชุดชั้นใน ชุดนอน ชุดนักเรียน ชุดว่ายน้ำ ฯลฯ ประเภทที่ 2 คือ เครื่องใช้ ได้แก่ ผ้าปูที่นอน ผ้าขนหนู ผ้าห่ม ถุงเท้า รองเท้า เข็มขัด กระเป่า และประเภทที่ 3 คือ สินค้าอื่นๆ คือ สินค้าที่นอกเหนือจากสองประเภทข้างต้น ได้แก่ ตุ๊กตา เครื่องแก้ว เป็นต้น

ภาพที่ 3 : แสดงถึงสินค้าผ้ามือสองประเภทเสื้อ

ภาพที่ 4 : แสดงถึงสินค้าผ้ามือสองประเภทกางเกง

ที่มาของผ้ามือสอง

ผ้ามือสองโดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มียี่ห้อต่างจากต่างประเทศ ที่เจ้าของใช้แล้วนำมาขายต่อ ซึ่งเหตุผลในการขายต่อ ก็มีที่มาแตกต่างกันไป เช่น สินค้าเหลือใช้ที่เกิดจากการย้ายบ้าน ครอบครัวที่มีปัญหาการหย่าร้างแล้วไม่สามารถแบ่งทรัพย์สินได้ ลงตัวจึงนำของใช้มาขายต่อแล้วนำเงินไปจัดสรรกัน หรือของที่เหลือใช้เกินความจำเป็นแล้ว เป็นต้น ซึ่งในต่างประเทศจะมีตัวแทนตะเวนรับซื้อสินค้าจากบ้านเรือนและชุมชนต่างๆ แล้วนำมาแยกประเภทและรวบรวมบรรจุใส่กระสอบขนาดใหญ่ จัดส่งไปขายยังประเทศต่างๆ ซึ่งราคาขายจะคิดเหมาเป็นกระสอบขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้า

ในประเทศไทยเอง ก็นิยมการนำสินค้าที่ใช้แล้วมาขายต่อ ในลักษณะ **สมบัติผลัดกันชม** โดยใช้ชื่อเรียกอีกอย่างว่า **เปิดท้ายขายของ** ซึ่งเป็นที่แพร่หลายในพื้นที่ต่างๆ

วิธีการเลือกซื้อ

สำหรับสิ่งที่ควรคำนึงถึงเมื่อเลือกซื้อผ้ามือสอง นอกจากการพิจารณาสภาพของสินค้าแล้วยังขึ้นอยู่กับความถนัดและเทคนิคเฉพาะของผู้ซื้อที่แตกต่างกันไป ประกอบด้วย

1. พิจารณาจากยี่ห้อที่เป็นที่นิยมและมีความทันสมัย
2. รูปแบบหรือดีไซน์ ที่ชื่นชอบเฉพาะตน
3. เนื้อผ้า สี สัน ที่มีความสวยงาม
4. เลือกจากความจำเป็นในการใช้งาน

ภาพที่ 5 : แสดงถึงการเลือกซื้อผ้ามือสองของคนในชุมชน

การจัดวางสินค้าและการตั้งราคา

โดยส่วนใหญ่ผ้ามือสอง จะมีลักษณะของการจัดวาง เป็น 3 ประเภท

1. ผู้ขายจะนำสินค้าใส่ไม้แขวนเสื้อแขวนไว้บนที่สูง เช่น ที่บริเวณก้านร่ม ซึ่งสินค้าที่จัดวางในลักษณะนี้นั้น ผู้ขายจะตั้งราคาในระดับสูง ประมาณตัวละ 100 บาท ขึ้นไป

ภาพที่ 6 : แสดงลักษณะการจัดวางสินค้ามือสองประเภทที่ 1

2. ผู้ขายจะนำสินค้าที่ใส่ไม้แขวนที่ราวเหล็ก โดยตั้งราคาไว้ในระดับปานกลาง เช่น ตัวละ 60 บาท 2 ตัว 100 บาท เป็นต้น

ภาพที่ 7 : แสดงลักษณะการจัดวางสินค้ามือสองประเภทที่ 2

3. สินค้าที่วางกองรวมกัน ผู้ขายจะตั้งราคาระดับต่ำ เช่น ตัวละ ๑๐- ๒๐ บาท

ภาพที่ 8 : แสดงลักษณะการจัดวางสินค้ามือสองประเภทที่ 3

เทคนิคการต่อรอง

ผ้ามือสอง ยังคงมีหลักการขายที่ไม่แตกต่างไปจากสินค้าอื่นๆ โดยหากเริ่มขายจากการเปิดกระสอบ ผู้ขายจะตั้งราคาที่ค่อนข้างสูงตามสภาพของสินค้า แต่เมื่อขายสินค้าในกระสอบดังกล่าวไปแล้ว สักระยะ จะทำให้สินค้าในกระสอบเป็นสินค้าที่คงเหลือจากการเลือกซื้อไปแล้ว ผู้ขายจะลดราคาสินค้าลง

เพื่อเป็นการจูงใจให้เกิดการซื้อขายมากขึ้น ทั้งนี้ สินค้าในหนึ่งกระสอบเดียวกันจะมีราคาที่แตกต่างกัน

จากการตั้งราคาที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้ซื้อต้องมีเทคนิคในการต่อรองสินค้า โดยส่วนใหญ่ผู้ขายจะบอกราคาที่ค่อนข้างสูง ด้วยเหตุผลต่างๆ นานา แต่ผู้ซื้อสินค้ามือสองมักจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลือกซื้อเช่นกัน ดังนั้น การต่อรองราคา จึงเป็นแค่กระบวนการหนึ่งเพื่อการให้ได้มาซึ่งสินค้าที่ถูกใจ ในราคาที่เหมาะสม ผู้ซื้อจึงมักจะต่อรองราคาจากราคาที่ผู้ขายบอไว้ประมาณ 50% เป็นเบื้องต้น แล้วค่อยมีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม แต่ก็ยังมีผู้ขายบางคนที่จะตั้งราคาสินค้าต่ำ และไม่ต้องการให้มีการต่อรองแล้ว เช่น ตัวละ 35 บาท ชื้อ 3 ตัว 100 บาท ซึ่งเป็นเทคนิคและกลไกการต่อรองราคาที่น่าจะแตกต่างจากการซื้อขายสินค้าทั่วไป

คุณภาพของผ้ามือสอง

ถึงแม้ว่าสินค้าผ้ามือสองจะเป็นสินค้าที่ลูกใช้งานมาแล้ว แต่ก็ยังคงมีสภาพดี เพียงพอที่ผู้ใช้ต่อจะสามารถใช้งานได้ และยังเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนที่มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานของใหม่ เช่น รongเท้า บางคนจะนิยมซื้อรongเท้ามือสอง เนื่องจากจะมีผิวสัมผัสที่นุ่ม สวมใส่สบาย และไม่กัด จึงถือว่าคุณภาพของผ้ามือสอง ก็มีไม่น้อยไปกว่าสินค้าใหม่ แถมในบางโอกาสยังคงคุณภาพในรายละเอียดที่ดีกว่าด้วยซ้ำ

ประโยชน์และเหตุผลในการเลือกซื้อผ้ามือสอง

ประโยชน์และเหตุผลในการเลือกซื้อผ้ามือสองของผู้นิยม ได้แก่

1. ราคาถูกกว่าสินค้ามือหนึ่ง ทำให้เกิดการประหยัดนั่นเอง
2. ใช้งานได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องใช้ความระมัดระวังเหมือนสินค้ามือหนึ่ง

3. มีรูปแบบ และดีไซน์ที่แปลกตา ทันสมัยกว่าสินค้าที่มีขายทั่วไป เนื่องจากเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งผลิตที่มีคุณภาพ

4. เป็นสินค้าที่มียี่ห้อดัง ทำให้ผู้รู้สึกว่าตนเองเป็นคนทันสมัย และมีความภาคภูมิใจที่ได้ใช้สินค้านี้ยี่ห้อดังในราคาถูก

ถึงแม้ว่าผ้ามือสอง ในทัศนคติของหลายๆ ท่าน อาจคิดว่าเป็น ของต้องห้าม เนื่องจากสิ่งของเหล่านั้น ถูกมองว่าเป็นของคนตาย หรือของที่ถูกละทิ้งไปและอาจมีเจ้าของมาทวงคืนในยามค่ำคืน.. อีกทั้ง ผ้ามือสองอาจนำเชื้อโรคนานาชนิดที่ไม่พึงประสงค์มาสู่ผู้ใช้ แต่ในความเป็นจริงที่สัมผัสได้ คือ หากเรามีเทคนิควิธีการเลือกซื้อ รวมถึงการทำความสะอาดอย่างถูกวิธีแล้ว ก็จะเป็นวิธีการป้องกันเชื้อโรคต่างๆ ได้ ส่วนในเรื่องราวของความเชื่อที่ว่า เจ้าของจะมาทวงคืนนั้น ก็เป็นความเชื่อส่วนบุคคล เพราะคนที่มีความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจเป็นพื้นฐานอยู่แล้วก็จะปฏิเสธ และไม่นิยมใช้สินค้ามือสอง แต่สำหรับมุมมองของกลุ่มคนที่ไม่เชื่อในเรื่องดังกล่าว รวมถึงชื่นชอบการพิสูจน์ความสามารถของตน ในการเลือกซื้อสินค้ามือสอง ทำให้สะท้อนรสนิยม

เกี่ยวกับสินค้าที่ตนเองเลือก สามารถนำมาอวด มาโชว์ในกลุ่มเพื่อนฝูง ก็ถือเป็นความสุขเล็กๆ น้อยๆ ของกลุ่มคนแฟนพันธุ์แท้สินค้ามือสอง ยังคงได้รับความบันเทิงใจกันต่อไป

ถึงแม้ว่า ความหวาดระแวงหรือความหวาดกลัว ต่อเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จะยังคงอยู่ ณ ที่นี้...ต่อไป...ยาวนานแค่ไหน?...ไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด? และไม่มีใครให้คำตอบได้ แต่ผู้เขียนก็ขอให้แฟนพันธุ์แท้ผ้ามือสองมีความสุขกับการเลือกซื้อ เลือกใช้สินค้ามือสองกันอย่างสนุกสนานตลอดไป อย่างไรก็ตามทุกวันนี้ก็ยังมีบางคนมองว่าผ้ามือสองเป็นเพียงของต้องห้ามเท่านั้น...แต่ใครเลยจะรู้ว่า.....

“...ในโลกกลมๆ ไบนี่ ยังมีผู้คนอีกมากมาย ที่ต้องมนต์เสน่ห์ในของต้องห้ามจนถอนตัวไม่ขึ้นแน่แท้หะ!! ของต้องห้าม...ช่างเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจอย่างน่ามหัศจรรย์..แต่หากความสนใจถูกจัดวางบนพื้นฐานของ...คุณธรรมจริยธรรม...จะสร้างความงดงาม...ก่อเกิดคุณค่าในจิตใจ...สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์บนโลกใบนี้ได้อย่างทวีคูณ..”

